

fragment

'The names of my parents, uncles, aunts, and grandparents came straight out of the Appalachians to the deserts of eastern Washington and every trailer park in between. (...) I was the only one who escaped with a non-backwoods white-bread name, a name I hated but thanked God for when I found out my mother had intended to name me Lance. Lance Lanegan.'

(Mark Lanegan, 'Sing backwards and weep')

Ypsilon

'Ik ben Kimberly, het lief van Peter', zei ze. 'Je ziet er niet uit als een Kimberly', zei ik. Ik was 16 en dacht dat ik haar een compliment maakte. Haar naam had Peter me al verteld en alleen op basis daarvan had ik me een beeld van haar gevormd. Niet al te snugger, plat accent, gewafelijzerd haar, te veel make-up, minirokken van de Superconfex, ordinair. 'Jij ziet er wel een beetje uit als een Vicky', zei Kimberly, waarna ze me een hele avond negeerde. Toen ik thuiskwam, keek ik in de spiegel. Ik had een scrunchie in mijn haar, waarmee ik de middenklassemeisjes uit mijn klas nadeed, meisjes met banale namen als Katrien, Els en An, maar ik zag alleen wat ik dacht dat die truit van een Kimberly had gezien: een marginaal.

Al heel jong was ik me bewust van klassenverschillen, maar op mijn twaalfde werd voor het eerst mijn naam aan mijn stand gekoppeld, toen de dermatoloog een geboortevlek moest wegsnijden. 'Vicky, met een ypsilon?', vroeg hij. Smalend en terwijl hij me van top tot teen in zich opnam, voegde hij eraan toe: 'Arbeidersklasse, zeker?' Vanaf die dag ging ik na of namen klasse verraadden. Eindigde hun naam op -y, dan waren meisjes bijna zonder uitzondering *working class*. Ik hield ook een rangorde bij. Vicky was even erg als Peggy en Cindy, erger dan Betty en Nicky, maar minder erg dan Patsy, Tiffany en Kimberly. Die namen kreeg ik nauwelijks over mijn lippen, zo'n afkeer riepen ze bij me op. Werd me gevraagd hoe ik heette, dan mompelde ik. Altijd zei ik: ik heet, nooit zei ik: ik ben. Ik wou niet mijn naam zijn, ik wou er niet mee samenvallen, want dan viel ik ook samen met mijn klasse.

Ik heb mijn naam verloochend, meer dan driemaal, maar al lang is hij geen voldongen feit meer en ben ik de betekenis die ik eraan toekende ontgroeid. Ik ben mijn naam maar mijn naam is niet louter wie ik ben. Sommige organisatoren van 'stijlvolle evenementen', las ik in *De Morgen*, denken er anders over. Als ze hostesses zoeken, vragen ze uitzendbureaus hen geen meisjes te sturen wier naam eindigt op een ypsilon. Ze verwachten dat die eruit zullen zien en zich zullen gedragen als Vicky Pollard uit *Litte Brittain*. 'We gaan dat soort namen niet marginaal noemen, maar het is toch volks, hè', duidde een uitzendbureau. Als je je klein voelt, komt dat doorgaans omdat iemand anders je klein heeft gemaakt.

Vicky Vanhoutte

Elke week linkt DS-redactrice Vicky Vanhoutte literatuur aan het leven.

recensie

Pinguïns en potpalmen

ROMAN Jolien Janzing schreef een historische roman over de eerste Belgische Antarctica-expeditie. Een meeslepend verhaal.

JOLIE JANZING
Het tij hoog, de maan blauw
 Vrijdag, 290 blz., 20 €
 ★★★★★

Vele reizen naar onherbergzame oorden worden gedroomd en gepland, maar het zijn de dapperen die ook werkelijk vertrekken. Dat was zeker zo aan het eind van de negentiende eeuw – de belle époque, tijd van stoomschepen en koetsen, toen delen van het aardoppervlak nog niet in kaart waren gebracht. Ontdekkingsreizigers trokken naar Congo of Zuid-Amerika, naar plekken waar geld of roem te rapen viel. Het geloof in de superioriteit van de westerse mens stond fier te blinken, en rijke burgers verbonden graag hun geld aan een expeditie naar maagdelijk gebied.

In haar historische roman *Het tij hoog, de maan blauw* schrijft Jolien Janzing over die tijd: 'De mens was koning van de schepping, en als hij zijn rechtmatige plaats op aarde wilde innemen moest hij zijn gronden verkennen.' Dat wil ook Adrien de Gerlache, een Belgische baron die al jong verliefd werd op de zee en het ongerepte Antarctica. Zijn droom: de eerste mens zijn die op de Zuidpool overwintert, en haar geologie in kaart brengen.

Hij brengt een wetenschappelijk onderlegde crew samen: zijn Mechelse boezemvriend en geofysicus Emile Danco, stuurman Roald Amundsen, de Amerikaanse dokter Cook en kapitein Georges Lecointe. Een Noorse walvisvaarder wordt omgedoopt tot het expeditiechip de Belgica. Voor de fondsen zorgt een rijke Antwerpse weduwe: de flamboyante Léonie Osterrieth.

Het is Léonie – en haar bewaarde briefwisseling – die Janzing fascineert: een zakenvrouw met een palazzo op de Antwerpse Meir, een kasteel in Brasschaat en een villa in Oostende. Léonie is te bohemien voor de Antwerpse beau monde – ze is zelfs te bohemien voor haar eigen kinderen – maar haar salons worden gretig bezocht door kunstenaars en trekvogels als Adrien de Gerlache. Tussen de wereldwijze Léonie en haar beschermeling Adrien groeit een diepe vriendschap.

EMANCIPATIE

Voor Léonie symboliseert Adrien vrijheid, de vrijheid die ze als vrouw – hoe rijk ze ook is – niet heeft. De discrete charme van de bourgeoisie, Antwerpen met zijn

feestjes en salons, daar wil ze van wég. 'De stad waar ze zoveel van gehouden had zat nu net zo strak om haar heen als zo'n ellendig korset.' En voor Adrien, gewend aan de koffiekranjes van zijn moeder, is Léonie heerlijk anders: 'een gezonde, krachtige meeuw', klaar om haar vleugels uit te slaan en hoog boven de golven te zweven.

Maar er wordt niet veel gezweefd, die winter dat De Gerlache en zijn Belgica vastzitten in het poolijs en in de maanden durende nacht op Antarctica. Léonie wacht op een teken van leven. Terwijl zij taart eet tussen de potpalmen probeert de bemanning te overleven op pinguïnvlees.

Als of je in een impressionistisch schilderij stapt en een deel bent van de scène, zo lezen de bladzijden

De vrouwen van de bemanningsleden zoeken troost bij Léonie: adellijke dames en volkse matrozenvrouwen drinken thee in haar salon. Het is een teken des tijds aan het eind van die victoriaanse eeuw: het arme en het rijke Antwerpen vloeien samen. Ook een teken des tijds, maar dan van deze tijd, is de nadruk die Janzing legt op de emancipatie van Léonie: zij wil geen echtgenote meer zijn en ook geen treurende weduwe: 'Ik wil niet dood, ik wil leven!'

Janzings roman, gebaseerd op de briefwisseling van Léonie, Amundsen en andere historische personages, is fris geschreven, en het verhaal van de Belgica is sowieso meeslepend. Maar de grootste aantrekkingskracht van *Het tij hoog, de maan blauw* zit hem in het tijdsbeeld: Antwerpen en de belle époque komen tot leven in kleurige details, in de suikerspinnen en lampions in het stadspark, in Léonies parfum, *Jicky* van Guerlain, in het visgraatparket van het huis op de Meir en de gesteven bloeiven van de volksvrouwen.

Als of je in een impressionistisch schilderij stapt en een deel bent van de scène, zo lezen de bladzijden. Als je een theekransje even boeiend kunt maken als een ijzige poolwinter, ben je als schrijver geslaagd.

Alexandra De Vos